

Kančios prisiminimų vėrinys

Atgimimo metais, prisiminama 1941 m. birželio 14-ąją vykdytą pirmajį masinį trėmimą, lietuvių tauta įvardijo kaip Gedulo ir vilties dieną. Kasmet visoje Lietuvoje tą dieną prisimenami negrįžę iš tremties ir gulagų artimieji, prisimenamos Laisvės kovos ir jų didvyriai. Ir šiemet anksstyvą Birželio 14-osios rytą Lietuvoje skambėjo bažnyčių varpai, už tremtinius ir tautos didvyrius buvo aukojamos šv. Mišios, aikštėse, prie paminklų, kapinėse būriavosi žmonės pagerbtinių žuvusiųjų atminimą, pasikalbėti su išlikusiais gyvaisiais istorijos liudytojais.

Kaunas. Iš ryto buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai, partizanai rinkosi Šv. Mykolo Arkangelo (Igulos) bažnyčioje. Po pamaldų darni kolona, nesinaudinėjant LPKTS vėliavomis, žygiavo į Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelį.

Kartu prisiminti tautos kančios kelią atvyko Seimo nariai – V.V. Margevičienė, prof. A. Dumčius, Kauno miestelio meras A. Kupčinskis, Kauno apskrities viršininko pavaduotoja A. Majauskienė ir kt. Kalbėjusieji akcentavo, kad Laisvėskovų dalyviai ir šiandien turėtų duoti toną valstybės valdymui, išsiųgrynuolių gyvenimo patirties išminties privalo semti vidurinioji karta ir jaunimas.

(keliamas į 2 psl.)

Kauno Igulos viršininkas plk.ltn. V.Raklevičius ir štabo karininkai, visuomeninės organizacijos bei miesto visuomenė padėjo gėlių prie Nežinomojo kareivio kapo

Tremties ir rezistencijos muziejuje kalba LPKTS valdybos pirmininkė J. Marcinkevičienė. Šalia – muziejaus vadovas D. Juodis ir Kauno miesto meras A. Kupčinskis

Dalios Maciukevičienės nuotr.

Dr. Povilas JAKUČIONIS

Istorinis teisingumas dar nešvenčia pergalės

Jau daug kartų minime Gedulo ir vilties dieną ir vis dar gėla neatlėgsta, vis dar rusena viltis, kad istorinis teisingumas švęs pergalę: aukos bus pagerbtos, o budeliai gaus teismo nustatyta bausmę. Nusikaltimai yra akivaizdūs, aukos skaičiuojamos šimtais tūkstančių. Nusikaltelių nei Lietuvos teisėsauga, nei tarpautinės organizacijos "neranda". Neranda, nes niešoko. Todėl kiekvienais metais minint siaubingų nusikaltimų žmoniškumui sukaktis vėl ir vėl keliamas klausimas, koks iš tikrujų yra nepriklausomos Lietuvos valstybės požiūris į Laisvėskovų dalyvius ir okupantų kolaborantus? Oficialių asmenų kalbos dažnai būna labai gra-

žios ir guodžiančios. Tačiau veiksmų nerā jokių. Taigi darytina išvada, kad tas požiūris yra vienodas, o kaltujų nerā!?

Absurdas. Nesąmonė. Kreipkimės į statistiką. 1941 m. birželio 14–22 dienomis okupantai, padedami vietinių kolaborantų (partinio ir sovietinio aktyvo, oypač komjaunuolių) suėmė, įkalino, nužudė, ištremė bemaž 30 tūkst. Lietuvos gyventojų.

Per kitą didžią trėmimą 1948 m. gegužės 22–23 dienomis ištremta 37 tūkst. žmonių. Tremiant dalyvavo apie 30 tūkst. kareivių ir stribų bei 11,5 tūkst. partinio ir sovietinio aktyvo narių. Okupantai, atvykę iš tolimųjų Rusijos vietovių, suprantama, negalėjo

sudarinti tremiamujų sąrašus ir surasti juos svetimame krašte. Šias "paslaugas" atliko kolaborantai. Bet dabar teisėsaugos akimis, jų lyg ir nerā. Neįtikėtina: daug jų aukų iki šių dienų išgyvено, ovisiskundikai ir žudikai išmirė? Jų nebéra, ir baigta. Sakoma, palikime istoriją istorikams – gal prof. Truskai, gal dr. Nikžentaičiui, – ir pirmyn į šviesią ateitį su visu sovietiniu bagažu. Tik ar toli nuseisime ir kur nueisime neatsiskaitę su praeitimis?

Ar galima pamiršti žudynes Rainiuose, Kretingoje, Panevėžyje, Raseiniuose, Sargėnuose ir masinius sušaudymus Pravieniškėse, Červenėje bei kitur?

(keliamas į 3 psl.)

Birželio 15-ąją išklausė šv. Mišias Šv. Mykolo Arkangelo bažnyčioje į Kauno igulos karininkų ramovę susirinko 1939 m., 1940 m. ir 1941 m. buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai iš visos Lietuvos. Džiugu, kad iš ši tradicinė kasmetinė susitikimė, inicijuojamą LPKTS Kauno filialo narių – Seimo nario prof. Arimanto Dumčiaus ir Jono Sakelio, susirenka sovietinio genocido liudytojai su vaisiais ir kitais šeimos nariais. Džiugu, kad ir nepatyrusieji tautos kančios nelieka

braudami į žmogaus – Dievo kūrinių dvasią ir būtį, kai sovietų sistemos pragaras ir ilgiausia tremčių naktis tapo kas trečiam Lietuvos gyventoju. LGGRG specialistė dr. T.B. Burauskaitė išsamiai pranešimu dar kartą patvirtino šiuo metu turimus statistinius duomenis, kad 1939–1958 m., vykdant sovietų genocidą, buvo ištremti, įkalinti ar nužudyti 375 tūkst. 527 Lietuvos žmonės, 490 tūkst. buvo priversti pasitraukti į Vakarus. Karo ir vokiečių okupacijos aukų skaičiuojama apie 245 tūkst.

Seimo narys prof. A. Dumčius už meninę kompoziciją padėkojo Lietuvos kudirkaičiams ir mokytojai D. Blėkienei

Kauno Igulos ramovės salėje į tradicinę kasmetinę susitikimą susirinkusieji paminkėjo Okupacijos ir genocido dieną

Jono Sakelio nuotrauka

abejingo savo artimųjų likimui.

1941 m. tremtinio, Seimo nario prof. Arimanto Dumčiaus pakvieti, tylos minutę susikaupę, susirinkusieji išklausė prasmingo atkurto Lietuvos kariuomenės pirmojo karo kapeliono ats. mjr. knygino Alfonso Buloto žodžio, kvietusio keisti Lietuvos politinė moralė ir turėti drąsos priesintis melui, pagaliau suprasti, kad valstybė priklauso tautai, būti teisingais ir įvardytikaltuo sius, kurie Lietuvos žmonių laisvę pavertė prieverta įsi-

Taigi Lietuva prarado per 1 mln. gyventojų.

Kovo 11-osios Akto signataro Algirdo Patacko prista tytas Čečénijos politinės tremtinys, slapyvardžiu Deni Muhamad, kalbėjo apie nežmoniškus sovietų ir dabartinės Rusijos imperijos užmojus – naikinti mažas, laisvės siekančias tautas. Jis palinkėjo lietuviams ir kitoms Baltijos tautoms – mažoms, bet stiprioms, spręsti demografinę problemą ir gyvuoti per amžius.

(keliamas į 4 psl.)

(atkelta iš 1 psl.)

Prie Nežinomojo kareivio kapo įžiebtos žvakelės ir padėtos gėlių puokštės liudija, kad Laisvės kovų dalyviai ir tremtiniai puoselėja pačias brangiausias vertybes – istorinių tautos palikimą, patriotiškumą, humaniškumą.

Prieš 15 metų birželį Kauke Lietuvos politinių kalinių ir tremtiniių sajunga įkūrė Tremties ir rezistencijos muziejų. Tai buvo pirmasis tautos kančių muziejus, liudijantis tremties ir gulagų istoriją. Pradėta po kruopelytę rinkti eksponatus – nuotraukas, knygas apie tremtį ir rezistenciją, pogrindyme leistus laikraštelius, partizanų ir tremtiniių naudotus buities daiktus. Šiandien muziejuje jau per 10 tūkst. eksponatų. Jame nuo pirmųjų dienų iki šiol leidžiamas istorijos žurnalis „Laisvės kovų archyvas“. Prieš dvejus metus muziejus tapo Kauno mst. muziejaus Tremties ir rezistencijos skyriumi. Susirinkusiesiems sveikinimo žodį tarė Rezistencijos ir tremties skyriaus vadovas, „Laisvės kovų archyvo“ redaktorius D. Juodis, Kauno mst. meras A. Kupčinskas, LPKTS valdybos pirmininkė Jūratė Marcinkevičienė. Ji sakė: „Šiam muziejui relikvijas padovanojo žmonės iš visos Lietuvos, todėl kiekviena jų turi neįkainojamą vertę. Ypač gyvai mūsų muziejumi domisi užsienio turistai, miesto svečiai. Linkiu, kad iš jų užsuktų kuo daugiau jaunimo“. Svečiams koncertavo Kauno įgulos karininkų ramovės choras „Kauno dainoriai“ (vad. V. Kursa).

Minutei kitai Birželio 14-osios minėjimo dalyviai užsuko į Kauno geležinkelio stotį. Šalia bėgių žmonės dėjo gėlių, uždegė žvakučių, ne vienas nubraukė ašarą...

Petrašiūnų kapinėse, prie Lietuvos kančių memorialo, LPKTS Kauno filialo choro „Ilgesys“ dainininkai (vad. B. Paulavičienė) pagiedojo giesmių, skambėjo eileraščių posmai, dainos. Prie memorialo kalbėjo Kauno mst. vice-meras K. Kuzminskas, Seimo narys K. Starkevičius. Dienai baigiantis kauniečius pakvietė Paminklinė Kristaus Priskelimo bažnyčia, kur įvyko sakralinės muzikos koncertas – buvo atliktas A. Dvoržako kūrinys „Stabat Mater“.

“Tremtinio” inf.

Vilnius. Lietuvių trėmimų pradžią paminėjo Vilniaus jaunimas, atminimo valandai susirinkęs prie Naujosios Vilniaus geležinkelio stoties memorialo, kur buvo organizuotas teatralizuotas Gedulo ir vilties dienos minėjimas.

Kaip pranešė interneto

Kančios prisiminimų vėrinys

dienraštis „Delfi“, atminimo valandos Naujosios Vilniaus geležinkelio stoties memoriale akcentas – besidriekiančios butaforinio traukinio konstrukcijos. Mokinį rankomis sukonstruoti traukiniai žymėjo didžiausių tremties vietų pavadinimus.

„Šiais metais turime unikalą progą netradiciniu būdu ne tik atiduoti pagarbą nepaprastos Lietuvai svarbos žmonėms, bet ir ugdyti jaunosis kartos sąmoningumą, pagarbą savo šalai“, – apie akcijos svarbą pasakojo Tarptautinės istorinio teisingumo komisijos švietimo programų koordinatorė Ingrida Vilkiėnė.

Birželio 14 dienos minėjimą Tarptautinė komisija načių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti organizuoja jau trečius metus. Siais metais minėjimas sulaukė rekordiško 70 mokyklų skaičiaus bei igavo pilietinės akcijos „Likimų traukinys“vardą.

Šeštadienį Vilniuje Nepriklausomybės aikštėje minint Gedulo ir vilties dieną iškilmingai pakeltas gedulo juosta perništos Trispalvės. Ceremonijoje dalyvavo Prezidentas, Seimo pirmininkas, krašto apsaugos ministras, buvusių tremtiniių ir politinių kalinių atstovai. Tradiciškai minėjimas persikelė prie buvusių KGB rūmų esančių paminklų politiniams kaliniams, tremtiniams ir lapteviečiams. Čia kalbą sakės Lietuvos politinių kalinių ir tremtiniių sąjungos atstovas, Seimo narys P. Jakučionis šiuos paminklus vadino šventais: „Sie paminklai kuklūs, bet mums jie šventi. Pastatyti mūsų rankomis, žuvusiems mūsų broliams ir sesėms atminti“, – sakė P. Jakučionis.

Šią liūdną iškilmių dieną jis negailėjo griežtesnio žodžio šalias ir sostinės valdžiai, vilkinančiai sutvarkyti Lukiškių aikštę ir pastatyti Laisvės paminklą:

“Reikėtų baigti žaidimus su konkursais ir užsakyti Laisvės paminklo projektą geriausiemis Lietuvos skulptoriams ir architektams. Juk tokį turime. Kodėl taip greitai buvo apsispręsta dėl Gugenheimo muziejaus statybos, atsiešiančios ketvirti milijardo? Kodėl vilkinama sutvarkyti Lukiškių aikštę? Atsakymo néra? O gal yra. Gal dar aug tokiai, kuriems dėl Laisvės paminklo būtų gėda, prisiminus savo ar tévų praeities veiklą prieš Lietuvą. Štai šiomis dienomis Justo Paleckio vaikaitis paraše straipsnį, koks geras buvo jo senelis: grąžino į Lietuvą kelias dešimtis mirusių tremtiniių vaikų. Tik ar ne jis tuos vaikus ištremė? Ar ne dėl jo tie tévai mirė tremtyje?“ – viešai klause P. Jakučionis.

Tremtinų pagerbimo ce-

remonijoje dalyvavęs Prezidentas Valdas Adamkus savo kalboje daug dėmesio skyrė Lietuvos jaunajai kartai: „Sie metai – ypatingi, kadangi pilnametystės sulaukia karta, gimus po Nepriklausomybės atkūrimo. Tai reiškia, jog jaunimui tenka dalis atsakomybės už save, savo valstybę, jos ateiti. (...) Turime atrasti formų, kurios jaunimą skatinėtų ne tik protu, bet ir širdimi prisiliesti prije anuomet vykusių tragedijos, padėtų suvoki ir įsisąmoninti jos svarbą, mastą bei padarinius mūsų tautai ir valstybei“.

Pasak valstybės Prezidento, vilti stiprina tai, kad jaunimas néra abejingas savo tévų ir senelių išgyvenimams. Jaunuoliai jau kelerius metus entuziastingai dalyvauja misijoje Sibiro platybėse, neleisdami piktžolėmis ir samanomis apaugti lietuvių kalinimo, tremties, kankinimų ir amžinų poilsio vietų.

Iškilmingas minėjimas užbaigtas Sventosiomis mišiomis Vilniaus Arkikatedroje bei sakralinės muzikos valanda.

Ingrida VĖGELYTĖ

Jurbarkas. Birželio 14-oji tautos atmintyje išliko kaip žaizda. Prieš 67 metus į baują nežinomybę gyvuliniuose vagonuose išvažiavo tūkstančiai lietuvių – moterų, vyru, vaikų, senelių. Kiekvienais metais šią dieną prisimenaime, gedime negrižusių, galiame nekaltais kentėjusių. Šią Birželio 14-ąją vėlgi susirinkome į popietę pagerbtį mirusiuų tremtyje, išklausyti buvusių ir išgyvenusių badą, šaltį, netektis. Popietę, pavadintą „Ką aš norėčiau pasakyti tremtinui?“, organizavo Jurbarko rajono savivaldybės tarybos narė Ada Baublienė ir Lietuvos politinių kalinių ir tremtiniių sąjungos Jurbarko filialo pirmininkas Petras Gervylius. Renginyje dalyvavo LPKTS tarybos pirmininkas Edvardas Strončikas, o mintimis apie skaudžią to meto tikrovę pasidalino renginyje dalyvavęs Jurbarko rajono savivaldybės administracijos direktorius Jonas Bučinskas.

Pranešimą tema „Tremties istorija“ skaitė Jurbarko Naujamiesčio vidurinės mokyklos istorijos mokytoja Danguolė Juščienė. Rašinės „Ką aš norėčiau pasakyti tremtinui?“ skaitė Jurbarko Antano Giedraičio-Giedriaus gimnazijos mokinės Julija Jokšaitė, Daiva Mencaitė, Rasa Valaitytė (mokytojai Birutė Genienė, Aida Drejerienė, Jonas Laurinaitis ir Danguolė Pavlavičienė), Jurbarko Naujamiesčio vidurinės mokyklos moki-

nės Justė Mauraitė ir Airina Žukauskaitė (mokytoja Danuguolė Juščienė) bei Juodaičių pagrindinės mokyklos mokinė Karina Mickutė (mokyto-

vo Jurbarko kultūros centro direktorė Danutė Samienė. Savo kūrybą, subrandintą lageriouse patirto skausmo, tėvynės ilgesio, skaitė tremtinė poetė Ema Dovydaitienė.

Popietėje koncertavo Ju-

Padėkomis apdovanotos moksleivės su mokytoja Danguole Juščiene ir Jurbarko rajono savivaldybės administracijos Švietimo skyriaus vedėjo pavaduotoja Genovaitė Pocevičienė

ja Jolanta Balčaitienė). Gimnazistė Daiva Mencaitė rašė: „Man, kaip nieko panašaus nepatyrusiai paauglei, nesuvokiam, kaip galima išsibrauti į žmogaus namus ir jį išvežti už tūkstančio kilometrų dirbtį sunkiausius darbus. Esu girdėjusi, jog žmogų išveždavo už tai, kad jis troško savo Tėvynės laisvės, ne laiku ir per garsiai ištardavo Lietuvos vardą.“ Rašinyje mokinė išsakė savo požiūri, atskleidė tremtiniių kasdienybę, apie kurią išgirdo iš buvusių tremtinės, savo močiutės Birutės Mencienės lūpą. Juodaičių pagrindinės mokyklos mokinė Karina Mickutė šitaip rašė: „Noriu tavęs, Tremties, daug ko paklausti. Norėčiau, kad Tave išklausytų tie, kurie vyksta laimės ieškoti svetur, norėčiau, kad Tu perduotum

barko buvusių politinių kalinių ir tremtiniių choras „Versmė“, kuriam vadovauja Marija Tautkuvienė.

Birželio 14-osios dienos renginys, skirtas paminėti Gedulo ir vilties dieną, priminė, kokia svarbi vertybė yra Tėvynė Lietuva. Tai itin aktuali šiandien, kai tūkstančiai lietuvių laisva valia palieka gimtinę, ieškodami laimės tolimuoose kraštuose.

Vilija BARTUSEVIČIENĖ

Estija. Vilties ir gedulo dieną minėjo ir Estijos lietuvių bendruomenė. Susirinkę į Lietuvos Respublikos ambasadą Taline Estijos lietuvių sugiedėjo Lietuvos himną ir suteikė žodį LR ambasadoriui. Po to kalbėjo žinoma disidentė Lagle Parek,

Estijos disidentė Lagle Parek (dešinėje) Gedulo ir vilties dienos minėjime Taline

dalelė savo meilės Lietuvai, Tėvynei, Duonai, Motinai. Norėčiau, kad ši laišką perskaitytų mano bendraamžiai, kad pamästyti apie vertybės, mylėtų Tėvynę. „Jaunoji karata, nepatyrusi tremties, atsigrežia į tévų ir senelių gyvenimą, vertina jų patirtį. Džiugu, kad jauni žmonės, skatinami mokytojų ir tévų, nepamiršta istorijos.

Renginyje eiles deklama-

Gintautas Česnys. Minėjime buvo pagerbta ir 75-ojo gimtadienio proga pasveikinta Estijos lietuvių bendruomenės narė, buvusi Sibiro tremtinė Ona Jurkuvienė. Koncertavo Vilniaus mokytojų namų liaudiškos muzikos ansamblis „Kankleliai“ (meno vadovė Daiva Čičinskienė). Estijos lietuvių malonai bendravo prie ambasados vaišių stalo.

Istorinis teisingumas dar nešvenčia pergalęs

(atkelta iš 1 psl.)

Ar partizanų nukankiniama, sugniuždant jų galvas apvyniota spylgiuota viela ir spaudžiant iki kaukolės sulaužymo, galima pateisinti žmogiška logika?

Zinoma, visa tai daugiausia darė NKVD, MGB, KGB, bet juos vedžiojo ir aukas nurodė vietinis "aktyvas", ir jis žino, kur užkasti išniekinti nukankintujų kūnai. Žino, bet nesako, o teisėsauga nesugeba ar nenori jų priversti kalbėti. Tikėtina, kad nenori, nes štai buvusi politinė kalinė Algirdą Petrusiūčių kaip mat jiko iš kalėjimą, surengė provokaciją ar imitaciją.

Neseniai Utenos rajono apylinkės prokurorai apstulbino pareiškę, kad jie nerado įrodymų, jog Petras Misiukonis ir kiti kagėbistai turėjo tikslą su-naikeinti paskutinį Lietuvos partizaną Antaną Kraujelį-Siaubūnį ir bylą nutraukė. Gal jie neskaitė KGB operatyvinės veiklos instrukciją, kad visi partizanai ("banditai") turi būti likviduojami (naikinami)?

Dereabilituojantys partizanus teismai jiems taiko kitokią tvarką, nei buvusiems stribams. Partizanus "teisia" pagal KGB prieš 50 metų sukurptas bylas, nevykdė naujo tyrimo. Tuo tarpu stribų ar KGB agentų kaltę privalo įrodinti gyvi įvykių liudininkai. Tam išsiau jų asmens bylose nepakanka. Tad lgy ir néra klausimo, ką gina ir saugo mūsų teisėsauga.

Šiu metų pradžioje Seimas priėmė gerą rezoliuciją "Dėl Lietuvos partizanų vadų, Lietuvos Laisvės Kovos Sajūdžio tarybos prezidiumo pirmininko generolo Jono Žemaičio-Vytauto, gynybos pajėgų vadų generolo Adolfo Ramanauskos-Vanago ir kitų nužudytių laisvės kovų dalyvių palaikų užkasimo vietų nustatymo ir tinkamo sutvarkymo". Iki šiol nepadaryta nieko. Tremtiniai visuomeninės organizacijos, nužudytių artimieji savo iniciatyva ir savo lešomis tebeieško nužudyti partizanų užkasimo vietų, jas tvarko, stato atminimo ženklus.

Gražū pavyzdžių valdžiai rodo Lietuvos jaunimo organizacijos, rengdamos ekspedicijas "Misija Sibiras", kad su-tvarkytų apleistas tremtiniai

Kviečiame!

Birželio 23 d. (pirmadienį) 16 val. kviečiame į Joninių šventę Kaune, Eiguliuose, Čečėnijos aikštėje ir Kalniečių parke. Jonus ir Janinas sveikins miesto vadovai ir Seimo nariai. Koncertuos Stasys Liupkevičius su kapela, jaunimo estrados ansamblis DND (vad. N. Švėgždienė), Mino. Prie Joninių laužo dainuosime, šoksime, dalyvausime varžytuvėse, vaidinsiems duona ir gira, grožesimės įspūdingais fejerverkais.

kapines Sibire. Tuo tarpu Vyriausybė jau dešimtmetį bergždžiai derasi su Rusijos valdžia dėl sovietų armijos karų kapų Lietuvoje ir Sibiro tremtiniai kapų tvarkymo. Lietuvoje kapinės pavyzdinės tvarkomos, o Sibire – jau sunykusios ir apaugusios mišku. Reikia ryžtingų veiksmų, kitaip rezultatų nebūs. Reikia tokio demaršo, kokį ministras P. Vaitiekūnas padarė dėl ES ir Rusijos derybų mandato.

Reikėtų pasakyti dar keletą žodžių apie sovietinio genocido aukų atminties įamžinimą Lietuvoje. Jau daug metų vaisingai darbuojasi Genocido centras, nors jam vis trūksta lėšų ir buvę tremtiniai kartais skundžiasi per dideliu biurokratizmu. Daugir vaisingai dirba tremtiniai ir politinių kalinų visuomeninės organizacijos, taip pat žuvusių ir negrijuusių artimieji, statydami kryžius ir paminklus.

Bet svarbiausio paminklo – Laisvės simbolio Lukiškių aikštėje vis dar nėra, nors keili premjerai ir merai žadėjo, kad paminklas stovės iki Lietuvos vardo tūkstantmečio minėjimo. Deja, ir ketvirtasis paminklo projektavimo konkursas, galima sakytis, žlugo. Nė vienas konkurso dalyvis nepristarė priimtino Laisvės paminklo projekto.

Reikia paminklo "Negrižusiems", ypač 1941 m. birželio 14 d. tremtiniam, kurių dauguma mirė Sibire ir prie Laptevų jūros nuo šalčio, bando ir vergiško darbo. Lapteviečių tremtiniai pastangomis sukurtą paminklą, skirtą Jakutsko miestui, teko pastatyti Vilniuje, Aukų gatvėje. Tai dar vienas faktas, parodantis Rusijos valdžios, atsisakiusios jį pastatyti, požiūrį į tremtinius.

Per iškilmingą posėdį, skirtą paminėti 1948 m. gegužės 22 d. tremties 60 metų sukaktį, Seimo pirmmininko pirminis pavaduotojas Algiris Čaplikas kalbėjo, kad reikia gero lietuviško istorinio filmo, tokio kaip "Šindlerio sarašas" arba "Katyne". Žinoma, seniai jau reikėjo. Bet štai sumanytas filmas "Sibiro Madona" iki šiol negauna valstybės paramos, nors jau pradėtas filmuoti.

Taigi, žodžiai – sau, darbai – sau. Belieka tik Viltis.

Airijos rinkėjai referendumu nepritariė ES Lisabonos sutarčiai, kaip ir prancūzai bei olandai 2005 metais nepritariė Europos Sąjungos Konstitucijai. Taigi smogtas jau antras smūgis didžiulėms Bendrijos vadovų pastangoms reformuoti visas Europos Sąjungos institucijas, siekiant pagerinti jų darbą ir efektyvumą. Lisabonos sutartis, pernai gruodį pasirašyta visų 27 ES valstybių lyderių, pagal planą turėjo pakeisti prancūzų ir olandų atmostą ES Konstitucijos projektą. Iki šiol Lisabonos sutartį savo parlamentoose ratifikavo 18 ES šalių, ir tik vienoje Airijoje buvo nuspresta surengti referendumą dėl Lisabonos sutarties. Netgi Didžioji Britanija, kurioje pakanka skeptikų dėl Lisabonos sutarties, atsisakyta rengti referendumą tuo klausimu. Iki šiol dar vyksta ratifikavimo procesai dėl Lisabonos sutarties Italijoje, Austrijoje, Ispanijoje, Portugalijoje, Olandijoje, Švedijoje. Sunku pasakyti, kodėl Lisabonos sutartį atmetė per 54 procentai balsavusių airių, o daugiau nei 45 procentai balsoavo už ją. Tiesa, referendumė rinkėjų aktyvumas nebu-

vo pernelyg didelis – 53 procentai. Matyt, kone pusei Airijos rinkėjų Europos Sąjungos reikalai nelabai rūpi. Antro vertus, priekaištai, kad šalininkai savo piliečiams nepakankamai išaiškino, kas gi yra ta Lisabonos sutartis. Užtartas priešinkai skelbė, kad, parėmusi Lisabonos sutartį, Airija praras didelę dalį suvereniteto ir taps Briuselio biurokratų pastumdėle, kaip ir kitos mažosios ES šalys. Zinoma, buvo nutylėta, kad Airija Europos Sąjungoje jau esanti 35 metus, iš ES fondų gavo daugybę milijardų ir tos milžiniškos paramos dėka tapoklestinicia Europos valstybe, iki kuria tiesiog veržiasi norintieji daugiau uždirbtai imigrantai, ypač iš naujuojų ES šalių. Šiaip ar taip, Airijos referendumo rezultatai nuvylė daugelį Bendrijos lyderių ir glaudesnio bendradarbiavimo šalininkų.

Airijai atmetus Lisabonos sutartį, ES lyderiams vėl iškiilo problemų. ES šalių premjerai ir prezidentai vėl turės spręsti, ką daryti toliau. Pasigirdo balsų, kad Airiją derėtų pašalinti iš Bendrijos, ta-

Įvykiai, komentarai

Vėl galvosūkis

čiau tai mažai tikėtina. Gali būti, jog Airijos vyriausybė pasieks, kad sutartis būtų ratifikuota parlamente. Nuolėpos Europos Sąjungai pradėsiančios pirmininkauti Prancūzijos ministrai pabrėžia, kad ratifikavimo procesą reikią testi ir pasiekti, kad, kaip ir planuojama, 2009-aisiais Lisabonos sutartis įsigaliotų. Vadinamieji Briuselio biurokratai vis labiau suvokia, kad Bendrija privalo veikti išvien, pirmiausia – atispirti Rusijos energetiniam šantažui, bandymams skaldyti ES šalis, pasirašant sutartis su atskiromis valstybėmis, nes tų sutarčių sąlygos labiausiai naudingos Maskvai. Visiškai teisus įžvalgusis europarlamentaras prof. Vytautas Landsbergis pareikšdamas: "Net jeigu vakariečiai ir stoja geresnio kurių nors dalykų supratimo arba pučiasi prieš mažesniuosius, tuo labiau turime būti ten ir dirbti, aiškinti, o ne pasikabinti ant izoliacijos Rusijos tarpuvartėje". Juk vieningos Europos susaldymas naudingas tikai Rusijai ir jos imperininkams.

Nepatekėjusi demokratijos saulė

Tarpautinės žmogaus teisių organizacijos atkreipia dėmesį, kad Rusijos prezidento Vladimiro Putino valdymo metais Rusijoje nužudyta 40 žurnalistų, bandžiusi atskleisti valdžios piktnaudžiavimą, grubiausius žmogaus teisių pažeidimus, faktiškai laisvos spaudos likvidavimą, cenzūros, primenančios sovietinius laikus, įvedimą. Daugelis rusų inteligentų, žurnalistų su nostalgija prisiema prezidento Boriso Jelcinio laikus, kai masinės informacijos priemonės, ypač jo valdymo pabaigoje, negailestingai kritikuodamos kasdien puolė valstybės vadovą. Laikraščiai buvo išmarginti antrašėtimis: "Jelciną ir jo gaują – i teisiamųjų suolą". Tačiau B. Jelcinas neivedė cenzūros, nepuolė laisvosios spaudos, tuo pelnydamas Vaikarų pasaulio pagarbą.

Didžiausią tarptautinį rezonansą įgavo žinomas Rusijos žurnalistės, dirbusios laikraštyje "Novaja gazeta", Anos Politkovskajos nužudymas. 2006 m. spalio 7 d. ji nužudyta dviejų šūviais į galvą Maskvoje, daugiau būčio namo, kuriaame gyveno, lifte. Pasaulje nesibaigiant protestams dėl Rusijos teisėsaugos bei speciaių tarnybų neveiklumo tiriant šią žmogžudystę, Rusijos prokurorai pagaliau pa-

skelbė, kad žudikai ir nužudyto organizatoriai, kurių neva buvo septyni, jau sulaikyti, o žurnalistų nužudžiusi kaukaziška pavarde asmens (leidžiant suprasti, kad tai čečėnas) paskelbtą tarptautinę paiešką. Taigi kišeniniai Maskvos prokurorai siekia arba suversti kaltę čečėnų "banditams", arba kitų KGB inspiruojamų tikslų. Pirmiausia pasauliu stengiamasi parodyti, kad prokurorai, nesudėdami bluosto, tūria šią žmogžudystę. Negalima atmeti, kad žudikas buvo čečėnas, tačiau ne eilinis čečėnų kovotojas, o V. Putino ordinai apdovanotas, Čečėnijos prezidentas Ramzanas Kadyrovas. Mat A. Politkovskaja savo publikacijose paskelbė nepaneigiamų faktų apie prezidento R. Kadyrovo ir jo kriminalinių gaujų siautėjimą – taikių gyventojų žudymą, grobimą ir plėškavimą, taip pat okupacinės Rusijos armijos dalinių, vadinamų specialiuju operacijų būriais, siautėjimą, vykdomas žudynes. Vadinauji federalų susidorojimą su čečėnais, uždarytais į specialų lagerį, žurnalistė apraše ir pateikė visam pasauliui.

A. Politkovskaja apie ne-

laimėlių čečėnų grupės atvežimą į koncentracijos lagerį rašė: "Vyrai ir berniukai išstumiami iš vagonų arba patys iš-

šoka ant žemės. Vienų fizinė būklė labai prasta, keliis veda draugai. Visi sužeisti. Keli neturi kojų, kai kurie – rankų, vieno visiškai nupjauta ausis. Daugelis visiškai nuogi, basi ir paplūdė krauju. Jų drabužius ir avalynę iš furgonų išmeta vėliau. Kai kurie netnesuvokia, ko iš jų reikalaujama, tik sumišę klupinėja. Keli atrodo pamirsė." Tad ar galėjo V. Putino padėties šalyje "normalizatoriai" atleisti drąsiai žurnalistai už tokią publikacijas? Kaip ir nuo neapykantos bei žiaurumo pamirsė V. Putino numylėtinis R. Kadyrovas, kurį A. Politkovskaja (ir ne ji viena) vadino tuščiagarbiu išsigimeliu.

Tad ir po pastarųjų Rusijos generalinės prokuratūros pranešimų, kad A. Politkovskajos žudikai nustatyti, mažai kas abejoja, kad ir ši nužudymo byla bus numarinta. Geriausiu atveju „dėl akių“ nuteis koki "prisipažinusį" bomžą.

Neseniai leidykla "Kitos knygos" išleido paskutinę A. Politkovskajos knygą "Rusijos dienoraštis". Ižangą jai paraše britų publicistas ir rašytojas Džonas Snow. Jis pabrėžė, kad rusų žurnalistė "Rusijos dienoraštyste" rašė ne apie save, o tik apie lėtą, vietas iliuzijas išskaidančią Vladimiro Putino vadovaujamas Rusijos demokratijos mirtį.

Jonas BALNIKAS

Atminimo šventė Čikagoje

Prisiminimo šventė „Memorial Day“ Amerikoje švenčiama kiekvienais metais. Šiemet ji sulaukė ypatingo dėmesio ir pagarbos.

Daugelis mūsų tautiečių apsilankė abiejose lietuvių išteigtose kapinėse, esančiose Čikagoje ir jos apylinkėse. Lietuvių tautinėse kapinėse, kurios dar tebeturi lietuvišką pavadinimą, iškilmės prasidėjo Amerikos legiono lietuvių Don Varnas posto veteranų ir jų pagalbinio moterų vieneto bei Saulių organizacijos pasiromodymu. Uniformuotos gretos su vėliauomis pražygiau nuo kapinių vartų iki specialiai šiai šventei pastatytos estrados. Eisejoje taip pat dalyvavo Petro Zalūbos vadovaujamas orkestras. Buvo sugroti JAV ir Lietuvos himnai.

Susirinkusieji susipažino su svečiais – majoru Arūnu Tamulaičiu ir Paul Brooks. Buves Don Varnas posto „commander“ Vytas Pašauskas, dabar esantis diakono pareigose Švč. Mergelės Marijos Gimimo bažnyčioje Marguette Parke, sakydamas kalbą parbėžę, kad šios šventės reikšmė labai didelė. Ji parodo vi suomenei, kokie glaudūs ryšiai jungia jvairių tautybių žmones. Kalba buvo pasakyta lietuvių ir anglų kalbomis. Jis, Vietnamo karas veteranas,

gerai žino, kasyra tarnyba kariuomenėje, kokie netikėtumai kiekvieną valandą laukia kario. V. Pašauskas išvardijo karus, kuriuose dalyvavo Amerikos kariai. Juose atsidūrė net 42 milijonai žmonių, iš kurių apie pusantro milijono atidavė savo gyvybę. „Memorial Day“ šventė skirta ko vojusijų ir žuvusijų atminimui, – sakė V. Pašauskas. – Ši diena svarbi mums visiems, nes primena svarbius istorinius ižkius, nepaisant, ar žmogus gime šiaame krašte, ar yra atviziavęs iš svetur.“

Lietuvių tautinėse kapinėse yra palaidota daug Lietuvių Amerikai nusipelniusių lietuvių, dirbusių dėl gimtinės. Gražūs dideli paminklai pastatyti J. Sliūpui, buvusiam Lietuvos prezidentui K. Griniui, Bobelių-Devenių šeimynariams, dailininkui A. Varnui, garsiam visuomenės veikėjui P. Grigaičiui, žymiam kelialautojui V. Rask-Rasciauskui ir kitiems.

Nuskambėjo patriotinė amerikiečių daina „God Bless Amerika!“ (Dieve, palaimink Ameriką!), Don Varnas veteranai paleido tris salves išėjusiesiems Anapilin pagerbtį.

Pagal laikraščio „Dirva“ straipsnį parengė Midas URBONAVIČIUS

Išlaikiusieji tautos gyvastį

(atkelta iš 1 psl.)

Įtaigų žodį taré ir nenuiltantis publicistas Vilius Bražėnas, kviesdamas išlaikyti tautos gyvastį, nepasiduoti kosmopolitinėms imperiniams žabangoms. Prisiminimas apie tėvus – intelligentus mokytojus ir vaikystę tremtyje pasidalijo Seimo narė prof. Vida Marija Čigriekienė-Šapokaitė. Optimistiniu žodžiu Seimo narė padėkojo mokytojams ir mokiniams, entuziastingai dirbantiems istorine tema.

Statyti dar stipresnį tautos dvasinį paminklą – rašyti prisiminimus apie mokslo siekį tremtyje – Sibiro platybėse, pasitrakus į Vakarus ar turinčiuosius žinių apie savo artimuosius, mokytojus, Lietuvos šviesuolius pakvetė knygos „Alma Mater“ sudarytojas, 1941 m. ir 1948 m. tremtinys Romualdas Baltutis. LPKTB pirmininkas Vytas Miliauskas atkreipė dėmesį į žemės kajų tautos atminimo įamžinimą pabrėždamas, kad iškilę

atminimo ženkli pastatyti tik visuomeninių organizacijų ar privačių asmenų iniciatyva, kad valstybė iki šiol neigydinė net Vilniaus Lukiškių aikštės sutvarkymo projekto.

Tarp žilagalių inteligenčių, iškentusių amžinojo išalo speigus, tačiau išlikusių moralinių tautos veidų, kalbų apie prarastą vaikystę, lyg šviesos angelai smuikelius griežę Agota ir Nojus, vaikų darželio „Vėtrungė“ auklėtiniai, ir Kauno vaikų muzikos mokyklos moksleivė Goda, eiles apie Tėvynę, lydimas kanklių melodijos, skyrė Kauно Martyno Mažvydo vidurių mokyklos kudirkaičiai, parengti mokytojos Danutės Blėkienės. Renginį vedė Kauно įgulos karininkų ramovės viršininkas ats. mjr. Gediminas Reutas. Lyg viena šeima dar ilgai bendravo į susitikimą suvažiavusieji, linkėjo vienas kitam vėl ir vėl susitikti kita metais.

Dalia MACIUKEVIČIENĖ

Nuo Albanijos iki Baltijos žemių...

apie padėtį savo šalyje.

Tuo metu, kai Lietuvoje prasidėjo Sajūdžio 20-mečio minėjimai, Balkanų valstybėje Bosnijoje ir Hercegovinoje, svilinant 35 laipsnių karščiui, vyko Tarptautinė buvusių politinių kalinių ir komunizmo aukų asociacijos Inter-Asso XVI kongresas.

Gegužės 30 d. Hercegovinos svarbiausiam mieste Mostare, dalyvaujant dešimties Vidurio ir Rytų Europos bei Baltijos valstybių buvusių politinių kalinių ir tremtinų organizacijos atstovams, Inter-Asso XVI kongresą iškilmingai pradėjo federalinės Bosnijos ir Hercegovinos (BirH) valstybės vadovė Borjana Krišto. Ji pasveikino tarptautinio kongreso dalyvius, pabréždama, kad Vidurio ir Rytų Europos politiniams kaliniams ir komunizmo aukoms atstovaujama nuo Albanijos iki Baltijos žemų.

Reikia pažymėti, kad šiai neramiai Balkanų valstybei būdinga ne tik tautybių (trys pagrindinės: hercegoviniečiai, kroatai ir bosniai), bet ir tikejimo įvairovė. Pavyzdžiu, Sarajeve netoli stovi katalikų bažnyčios, pravoslavų ortodoksų cerkvės, žydų sinagogos ir daugybė musulmonų mečečių. Hercegovina gal daugiau katalikiškas, o Bosnija – daugiau musulmoniškas kraštas, nors Hercegovinos Mostare irgi teko girdėti iš mečetės bokšto kviečiantį melstis mulos balsą, taip pat ir vis skambančius bažnyčių varpus.

Tai, kad šis kongresas vyko Balkanuose, buvo ypač svarbu daugianacionaliniams šio krašto gyventojams, nukentėjusiems nuo komunistinio režimo, kurių teisės iki šiol neatstatyti. Žodis „partizanai“ čia skamba visai kitaip, nei pas mus, nes šiose vietovėse daugybė šeimų patyrė žiaurius išbandymus ir netektis nuo taip vadinamų Tito partizanų. Todėl kalbant apie Lietuvos partizanų motinų pagerbimą, vis reikėjo priminti, kad mūsų partizanai kovojo už Lietuvos nepriklausomybę ir laisvę, kovojo prie sovietų okupaciją, totalitarizmą ir komunizmą.

Buvo svarstomas pagrindinės temos: komunistinių diktatūrų pasekmės ir komunistinio persekiojimo prieonių poveikis persekiojamujų vaikams. Taipogi kiekvienos dalyvaujančios šalies atstovai pateikė pranešimus

Dar viena rezoliucija, palai-koma EP narių iniciatyva, – rugpjūčio 23 dieną paskelbtai atmintina komunistinio ir na-cistinio režimo aukų diena. Taip pat pramenama, kad prieš kelerius metus buvo nu-tarta birželio 17 d. paskelbtai ir minėti kaip tarptautinę suki-limo prieškomunizmą dieną.

Šiame kongrese Lietuvos politiniams kaliniams ir komunizmo aukoms atstovavo-me dviese su Jonu Ohman, vienu iš švedų projekto „Komunistinių režimų nusikaltimų žmonijai“ vykdytojų, žurnalysti, vertėju ir dokumentinių filmų autoriumi, dabar dirbančiu Lietuvoje. Inter-Asso kongreso dalyviai labai palankiai įvertino, kad asociačijos veikla ir komunizmo nusikaltimų geografija ir mostais domisi turtinės kapitalistinės šalys, neišgyvenusios ir nepatyruisos komunizmo ir jonus nusikaltimų. J. Ohman pasakė apie komunistinių režimų nusikaltimus, iliustruotas dokumentinių filmų išstraukomis, greta pagrindinių temų buvo pažymetas ir BirH laikraštyje „Večernji list“.

Manau, kad šis bendradarbiavimas ir asmeniniai kontaktai tikrai daug padės, kad įvairių tautybių žmonės suprastų totalitarizmą ir realius jo pasikartojimo pavoju. Klausantis pranešimų kongrese bei sekant politinius ir vi-suomeninius procesus Lietuvos, kyla mintis, ar viską, ką galime, mes padarėme? Kokia yra visuomeninių respublikos ir tarptautinių organizacijų veiklos prasmė, jei, kaip sakė poetas, tiek daug neteisybės dar vaikšto žeme? Jei turto ir valdžios troškimas parverčia mus tokiais, apie kokius gėda kalbėti?

Bet jei mes tylėsime, akmenys šauks. Privalome vėl ir vėl priminti pasauliu apie milžinišką komunistinių nusikaltimų mastą. Apie supratimą, kad už nusikaltimus reikia atsakyti. Tai rei-kalinga žinia visiems. Dabar ir visada. Toks priminimas daug kam nepatinka ir yra visapusiškai, tyliai, neprie-staraujamai stabdomas. Tačiau turime tai daryti.

Gal tikrai pamastykime, kaip sajūdininkus kvietė prof. Vytautas Landsbergis, ir da-rykime, ką galime, bet kas-dien kiekvienas, kad teisingumą ir atsakomybę skatinantis darbas, mūsų veikla ir pastan-gos įgautų prasmę.

Dr. Vanda BRIEDIENĖ

Esu 21 amžiaus mergina: lankau mokyklą (tai vadini gana sunkiu darbu), mégaujuosi pramogomis (kurių visa da per mažai), ginčiuosi su tévais, seneliais, pensininkais kaimynais (jie per daug mato ir dar daugiau žino). Man septynioliaka ir nelabai giliuosi, kodél ir kaip ilgai mama su téciu stovėjo eilėse dėl kilogramo bananų, kodél mamos te ta rauda, kai prisimena, kad mokytis buvo išleistas tik vienais vaikas iš keturių (kiti liko dirbtini kolūkyje), kodél močiutės balsasvirpa, kai aš atsisakau dalyvauti Vasario 16-osios, Kovo 11-osios ar Birželio 14-osios renginiuose. Suprantu, kad turėčiau domėtis savo šeima, gimine, jos istorija, turėčiau puoselėti tautinius jausmus ir istorinę atmintį, bet vis nerandu laiko. Dalyvauti mokinį konkurse „Lietuvos kovų už laisvę ir netekčių istorija“ norėjau, bet neturėjau laiko.

Greitai radau išeitį – paprašiau savo močiutės Angelės Morkūnienės-Sidlauskaitės, gim. 1945 metų lapkričio 23 dieną Kédainių rajone, Šėtos miestelyje, Daratavos vienkiemyje, kad parašytu, ką prisimena iš tremties. Galvojau: „Bus parašyta, aš perrašysiu ir darbelis mokytojai atstumtas.“

Mano nuostabai, viskas pasikeitė pirmo puslapio viodyje. Žvilgtelėjau į močiutės akis – jos blizgėjo nuo slepianų ašarų. Kodél močiutė verkia to, kas buvo labai seniai ir baigėsi laimingai?.. Nebemačiau gramatikos klaidų – girdėjau močiutės istoriją, gyvenau jos gyvenimą. Emiau rašyti jos gyvenimo tremtyje atsiminimus – trejuvienuolikos metų mergaitės tremtinės išgyvenimus. Močiutė kalbėjo ramiai, stabdama, kai ką keliskart pakartodama. Ji atsakinėjo į mano klausimus...

* * *

1948 metų gegužės 22 dienos labai ankstyvą rytą iš Kédainių apskrities surinko 50 šeimų, sugrūdo į gyvulinį vagoną su mažais vaikais, seneliais...

Mūsų šeimą – mamytę Petronėlę Sidlauskienę (1907–2000), tėvelį Bronių Sidlauską (1905–1991), vokus Genovaitę, g. 1938 m., Aleksandrą, g. 1933 m., Joną, g. 1941 m., Angelę, g. 1945 m. – vežė visą mėnesį iki Krasnojarsko. (Brolis Stasys (1931–2000), septyniolikmetis, iš vagono pabėgo. Jis peršautas į linko Lietuvoje.) Perkeltus į laivą plukdė Jenisejaus upę, kol pasiekėm taigą – gyvenvietę Suchonakovą, esančią Krasnojarsko krašte, Daursko rajone. Čia mus sutiko „svetinė“: vietiniam buvo sakoma, kad „atvežė banditų“.

Po tokios ilgos kelionės maisto mažai teturėjom. Gera, kad buvo vasara: miškai

turtingi uogų, grybų, laukinių česnakų, riešutų. Nesigirdėjo jokių paukščių – yzyzé gausybė uodus, skraidančių būriais lygičių spiečius ir labai skaudžiai kandancių. Juos vadino „moškara“.

Tremtyje prabėgo mano vaikystė, gražiausi 10 metų. Kadangi aš buvau jauniausia, šeimos nariai man viską atidavė: meilę, rūpestį, savo maisto davinį, kad nemirčiau nuo bado. I Suchonakovą bu-

kius, niekas jų ir nekvietė.

Pirmus metus mokėmės tik namuose, kaip minėjau, mokytojos Kuprienės ir tévų padedami. Po metų pradėjome lankytis vietinę mokyklą. Aš buvau pati mažiausia – vos ketverių metų. Mokyklą buvo tolokai. Iš lentų buvo sukaltos rogotės, mažesnus veždavo. Mes nemokėjome kalbos. Būdavo sustato į eilutę ir liepia kalbėti rusiškai ne tik per pamoką, bet ir per pertrauką.

je, berniukai éjo rateliu. Su kiekvienu dainos posmeliu keitėme ranką padėtį. Viso kaimo žmonės – rusai, lietuvių – atėjo pažiūrėti.

Daina, kurią dainavome, pasirodė įtartina. Paprašė ją išversti. Kažkas išvertė pažodžiui. Nukentėjo mokytoja. Prisimenu, jog visus išvarė, o mokyto vieną mėnesį buvo atskirta nuo šeimos. Mums mokykloje ir lauke buvo uždrausta kalbėti lietuviškai. Už dainą „Leiskit į tévynę“, už lietuvišką žodį, už pasiprirenimą buvo grasinga jau ne rudosiomis vietinėmis, o baltois šiaurės meškomis. Tačiau lietuvių po darbo rinkdavosi, dainuodavo lietuviškas dainas, šokdavo tautinius šokių, giesmėmis kreipdavosi į Dievą, lengvino varganą tremtinio gyvenimą ir malšino tévynės ilgesi tyliau, bet nuoširdžiai.

Švēsdavome šv. Kalėdas, šv. Velykas. Aš turėjau draugę Rožę. Jos šeima gyveno su mumis viename kambaryje. Mūsų Mamytė rengdavo šventes. Anot jos, svarbiausia – gerai dainuoti, svetingai priimti atėjusiuosius, gražiai papuošti šventinį stalą. Ji ir mo-

lékdavome su vėjeliu. Visai savaitei nešdavomés maisto – džiovintos duonos, šaldytos pieno. Eidavome vorele ir garsiai šaukdavome, nes buvo daug vilkų. Didesni berniukai turėjo fakelus, padarytus iš skudurų ir sumirkytus žibale. Vaikai buvo apgyvendinami pas rusus. Mes, penki lietuvių vaikai, gyvenome pas senukus. Kartu su mumišis gyveno veršiuosias ir du paršeliai, atitverti lentomis. Pamenu, kartu su manimi buvo ir mano brolis Jonukas bei sesuo Genovaitė. Jie buvo vyresni, todėl jiems tek davavo pasirūpinti ne tik savimi, bet ir manimi. Jie eidavo į mišką medžioti terterinį, prisimenu, kaip sugavo baltą zuikį. Skanus buvo! Taip sulaukė šeštadienio vėl grždavome į savo kaimą: į kalnų réplom, o nuo kalno žemyn – su vėjeliu...

Suaugusiuoj sunkiausiai darbai buvo pavasarį, kai per žiemą paruošta miška reikėdavo suridenti į upę ir plukdyti žemyn upę. Tai buvo pavojingas darbas, žuvo ne vienas tremtinys. Vieni darbininkai eidavo krantais, kiti – tais medžiais, ir ilgomis kartimis su kabliais taisydavo užstrigusius rastus. Po darbo riešutau-davo. Tai buvo ne pramoga, kaip dabar, o būtinybė. Kedro riešutai labai maistingi, daugelių gelbėjo nuo išsekimo. Riešutauti 5 km prieš srovę eidavo būriu: suaugusieji ir vakių. Vienivyrai darydavo plautą, kiti lipdavo į aukščiausius kedrus purtyti kankorėžių, vakių rinkdavo juos nuo žemės ir gliaudydavo riešutukus. Tada maišelius dėdavo ant plausto ir lydėdami nuo kranto pasroviui parplukdydavo namo. Mums, vaikams, labiausiai patikdavo kedro sakų skanėstas – tekantys sakai įkaisdavo saulėje, paruduodavo ir būdavo saldūs. Taivakams buvo tarsi kramtomoji guma!

Zmonės pavargdavo, bet rankų nenuleisdavo. Gana greitai lietuvių prisitaikė prie svetimos aplinkos, prieikė ir širdžiai mielešnių dalykų: statė namelius jau atskiroms šeimynoms, mokyklą, kultūros namus, pirtį, nutiesė tiltą per upę, rovė kelmus, sodino, sėjo. Vietiniai greitai susigyveno su lietuvių, stebėdavosi, kad lietuvių viską moka. Pasakiniai tremties metais vykdavo lietuviškos vakaronės. Netgi tautinius drabužius kažkam iš Lietuvos atsiuntė, filmą „Aušra prie Nemuno“ žiūrėjo. Rusai stebėjos, kad mūsų krašte labai gražu. Puikiai prisimenu, kaip laukdavome siuntinių iš Lietuvos. Jų laukdavo ir vietiniai gyventojai.

(keliamas į 7 psl.)

Mano močiutė – trimetė tremtinė

Konkursu „Lietuvos kovų už laisvę ir netekčių istorija“ nugalėtojos Elektrėnų „Versmės“ gimnazijos moksleivės Ievos KRIAUCIŪNAITĖS rašinys

Sidlauskų šeima pirmaisiais tremties metais

Pirmokų klasė. Angelė Sidlauskaitė – ketvirta iš kairės

vo ištremta 50 šeimų. Tarp jų buvo ükininkų, mokytoja, gydytojas, muzikantų (vienas jų turėjo akordeoną). Mums buvo pastatyti „rūmai“ – barakas, kur apgyvendino 20 šeimų. Mes gyvenome viename kambaryje 10 žmonių. Mūsų barake gyveno mokytoja Kuprienė. Ji mus, vaikus, mokė skaityti, rašyti. Kaime buvo mokykla, tačiau lietuvių vaikai negalėjo lankytis, nes neturėjo drabužių, apavo, nemojėjo kalbos. Tiesą pasa-

Mokykloje buvo švenčiamos Spalio šventės, Naujieji metai, Kovo 8-oji. Mokytojos matė, kad lietuvių vaikai moka šokti, paprašė, kad per Naujuosius metus pašoktume. Mes mokėjome dainą „Leiskit į Tévynę“. Mergaitėms buvo pasiūtos baltos suknelės iš marlės, vietoj batelių – iš beržo žievės basutės, galvas puosė karūnos. Mums baltu akordeonu grojo Barkevičius. Tai buvo nuostabaus grožio šokis: mergaitės vidu-

ké mane bei Rožę: giedoti, dainuoti, vaidinti. Per Kalėdas Mamytė buvo Kalėdu senelis, mes – sniegulės. Puošdavome eglutę šiaudinėmis ar viškinėmis grandinėlėmis, kabindavome kedrų kankorėžius. Mums duodavo duonos cukraus (jis buvo labai saldus ir dideli, labai kieti gabalai). Keturių klasės baigėme ten, kur gyvenome, vėliau teko eiti už miško. Reikėjo užlipti į aukštą kalną (buvo sunku), tada atsisėsdavome ir

Užmiršti tremties puslapiai

Tėsinys.

Pradžia Nr. 9 (791)

Buvo liūdna, kad jiems praregėti prireikė tokios šiurpios pamokos.

Broliai Pempės, išgirdę šūvi, pirmieji išsoko iš vagono, bet juos čia pat ginkluoti sargybiniai įvarė atgal. Greitai pasirodė „načialstva“ – du majorai, leitenantas su kaptinu ir kažkokie civiliai: kaip buvo galima spręsti iš jų aprangos – dryžuoto chalato ir tiubeteikų ant galvos – vietinės valdžios atstovai.

– Kodėl nepaklusnot mano įsakymui? Kodėl išėjot iš vagonu? Aš juk perspėjau! – plėsė gerklę komendantas, atėjęs į įvykio vietą paskutinis. Birutės kūną išsivežė atvyku-

ne jų Vadžiry. Žmonės čia kitokie. Rūsti gyvenimo mo-kykla juos buvo užgrūdinusi, tačiau, Dieve mano, iš kur jie galėjo žinoti, ką dar turės išgyventi ateityje...

Visi keturi ir Juozo žmona su dukrele pateko į Budiono kolūkį, netoli nuo Ujaly gyvenvietės. Kolūkis dar tik kūrėsi. Nebuvo nei namų, nei kitų pastatų, išskyrus iš molio drėbtą kolūkio valdybos kontorą, išpuoštą raudonais plakatais ir raudona vėliava ant plokščio stogo.

Sugrūdo į šitą kolūkį ir lie-tuvius, ir vokiečius, ir koréjiečius, ir bulgarus, netgi nuo kalnų nugintus Pamyro gyventojus. Atrodo keista, tačiau į slėnius buvo tremiami ir

moterų riksma, broliai metėsi į pagalbą. Komendantas jiems įsakė pasišalinti, grįžti į darbą, tačiau broliai nejudėjo iš vienos.

Prasidėjo mušlynės. Karieviai buvo kaip mat nuginkluoti. Susirėmimas buvo žiaurus. Apie dešimt sargybinių papuołė į ligoninę. Kitą dieną iš Stalinabado atbildėjo visas būrys kareivių su šunimis. Brolius areštavo ir išsivežė. Karieviai ir suimtieji pasuko į Kurgan Tiubės miestą, kuriame buvo centrinė komendantūra. Visą savaitę juos kamantinėjo, grasino sušaudyti, bet nieko nepešė paleido. Atgal į kolūkį negrīžo tikta komendantas Kurbanovas. Kalėjo, kad už tas riaušes jį per-

Midas URBONAVIČIUS

Medvilnės plantacijų belaisviai

si „greitoji pagalba“. Jokie prašymai leisti ją palaidoti patiem tremtiniam nepadėjo. Išaušus rytui, likusius vagone žmones paskubom susodinė į mašiną nuvežė į kalnus. Daugiau nei pusė dienos tremtiniai pluso, kol pasiekė viršūnę. Mašinos nepajégė užvažiuoti iki perėjos, reikėjo jas stumti. Pavakary, kai pasiekėme Ujaly gyvenvietę, mums buvo paruošta vieta „poilsiu“ – didžiulė avidė be sienų, kiauru stogu, pro kurį naktį švietė žvaigždės. Bet ir tai jau buvo šis tas, nes daugelis vos laikėsi ant kojų – neapsakomas karštis buvo visai išsekinės jėgas. Žmonės, sukritė ant šieno, greitai užmigo. Buvo pamirštas ir alkis, ir troškul, ir negalavimai. Viską nugalėjo nuovargis.

Tik broliai Pempės nemiegojo. Pasitraukę į tolimaliavidės kampą tyliai kalbėjosi.

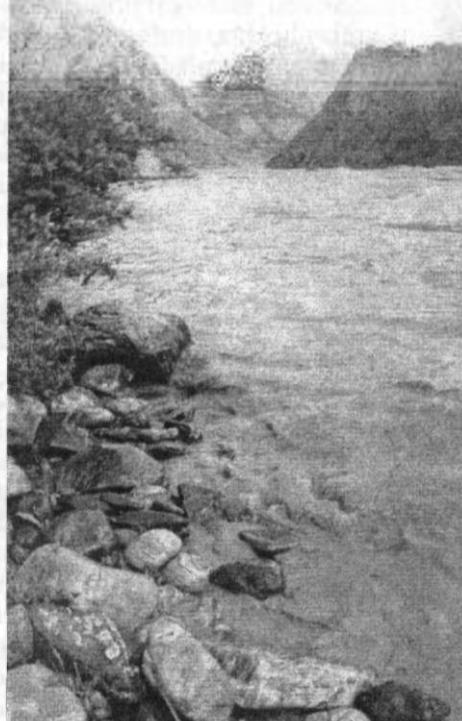
– Žmones reikia palaikyti, jie visai prarado viltį kada nors ištrūkti iš saugumiečių nagų. Gyvenimas virta žiauria ir negailestinga pamote, – kalbėjo vyresnysis brolis Andrius.

– Reikia juos įtikinti, kad bergždžiai kėsinasi Lietuvos priešai.

– Žinai, – įsiterpė Kasparas, – kalnai – ne blogesni už mišką. Galima ir čia...

Mat Kaparas apie kovą su vėl atėjusiais okupantais galvojo dar Vadžiryje.

Broliai, susispėtė tolimate avide kampe, tarėsi, kaip toliau gyventi. Tadajie dar nežinojo, kad čia – ne Lietuva,

Sraunios kalnų upės prasideda nuo mažų upelių

kalnų tadžikai. Jau tais laikais Berija ruošesi savaip pertvarysti per amžius susiklosčiusi žmonių gyvenimą.

Jonas su Kasparu iš pradžių dirbo medvilnės plantacijose, bet vėliau broliai Juozas ir Andrius ištraukė juos iš žiauraus komendanto nagų ir pasiėmė dirbtį į statybos brigadą. Deja, neilgai jie galėjo pasidžiaugti ta, nors ir nedidele, laisve.

Kartą apsviaigės nuo narotikų buvęs kurbaši, Ibrahim-beko parankinis, įgriuovo su kareiviais į avidę. Moterys pakėlė triukšmą. Taip atsitiko dažnai, kai vyrai dirbdavo laukuose. Ir tasyk, išgirdę

kélé į kitą vietą, o gal ir visai išmetė iš darbo.

Į kolūkį atsiuntė kitą komendantą. Jis, matyt, buvo supratinės, nes tremtiniamas gyvenimas žymiai palengvėjo. Jakuševas buvo žmogus pagyvenęs, visą karą ištarnavęs čia pat, Viduriuje Azijoje, gerai mokėjo rusų, tadžikų ir uzbekų kalbas, žinojo vietinių gyventojų pavočius. Brolius jis greitai išsiuntė į mažą kišlaką netoli Javano statyti gyvenamąjį namų fermos darbininkams. Išsiųsdamas perspėjo, kad šie, jeigu nori likti gyvi, rečiau rodytusi sargybiiams.

Po tų riaušių broliai ir kiti tremtiniai suprato, kad jiems už tai bus keršijama.

Vieną vakarą netikėtai pas brolius pasirodė kolūkio brigadininkas Salimas Tašpulatovas.

– Tai štai kur jūs slėpiate! – sušuko vos peržengęs slenkstį. – Mes galvojom, kad maištininkai kalėjime, kad daugiau jūsų nebepamatysime!

Zodis po žodžio kilo ginčas. Broliai kaip įmanydamai bandė aiškinti, kad ne jie tas muštynes pradėjo. Tačiau jie nežinojo, kad brigadininkas yra sargybos vadovybės draugas, NKVD agentas. Broliai tikėjo, kad jam, kaip žmogui, viską gali paaiškinti.

– O kodėl neleidot kareiviams pasilinksinti su jūsų bobomis? – vaipėsi Tašpulatovas. – Visi jūs kiaulės ir niekšai. Fašistai, vienu žodžiu...

(Bus daugiau)

LGGRTC Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija skelbia sąrašą asmenų, pretenduojančių į kario savanorio ir Laisvės kovų dalyvio teisinių statusą

(Tėsinys)

Antanas Arlauskas, g. 1923 m., GULAGO politinių kalinių sukiliimo dalyvis, Vorkutos lageris 1941–1954 m.

Antanas Babušis, g. 1898 m. (po mirties), šaulys, tautininkas, Šakių aps. Kudirkos Naujiejiškis 1932–1941 m.

Viktoras Baublys, g. 1904 m. (po mirties), atsargos karininkas, šaulys, Trakų aps. ir valsč. 1919–1941 m.

Vytautas Belkevičius, g. 1930 m. (po mirties), partizanas, Marijampolės aps. Kazlų Rūdos valsč. Tauro apyg. Žalgirio rinktinė Dariaus ir Girėno tévonija 1950–1951 m.

Nikodemas Daleckas, g. 1898 m. (po mirties), policininkas, Kretingos aps. Platelių valsč. 1921–1941 m.

Kostė Dijkienė-Kiklytė, g. 1924 m., rėmėja, Utenos aps. ir valsč. 1945–1948 m.

Albinas Eidukaitis, g. 1897 m. (po mirties), šaulys, tautininkas, Vilkaviškio aps. Keturvalakių valsč. 1923–1941 m.

Birutė Marė Gailevičienė-Galvanauskaitė, g. 1932 m., rėmėja, Lazdijų aps. ir valsč. Dainavos apyg. Mindaugo tévonija Vikerio būrys 1948–1952 m.

Vincas Giriūnas (Gurevičius), g. 1898 m. (po mirties), karininkas, Kaunas, 1919–1941 m.

Juozapas (Juozas) Grigalavičius, g. 1906 m. (po mirties), atsargos karininkas, šaulys, Panevėžys, 1929–1941 m.

Jonas Indriūnas, g. 1900 m. (po mirties), tautininkas, Zarašų aps. Dusetų valsč. 1928–1941 m.

Elena Janušauskienė-Pečiuolaitė, g. 1936 m., ryšininkė, Kauno aps. Garliavos valsč. Tauro apyg. Birutės rinktinė 1952–03–1952–12.

Benediktas (Benas) Jocaitis, g. 1928 m. (po mirties), ryšininkas, Raseinių aps. Jurbarko valsč. 1945–1946 m.

Vincas Jurgilas, g. 1897 m. (po mirties), atsargos karininkas, šaulys, tautininkas, Šakių aps.

Gediminas Juškauskas, g. 1916 m. (po mirties), partizanas, Alytaus aps. Simno valsč. Lakūno būrys 1944–1945 m.

Stanislovas (Stasys) Kalpotkas, g. 1898 m. (po mirties), šaulys, Rokiškio aps. Panemunėlio valsč. 1932–1941 m.

Vladas Karaliūnas, g. 1930 m., ryšininkas, Anykščių aps. ir valsč. Algimanto apyg. Liūto, Dūmo būriai 1947–1951 m.

Petras Kemeržūnas, g. 1893 m. (po mirties), policininkas,

tautininkas, Vilkaviškio aps. Virbalio valsč. 1921–1941 m.

Julijonas (Julius) Kišūnas, g. 1903 m. (po mirties), šaulys, tautininkas, Rokiškio aps. Kamajų valsč. 1926–1941 m.

Jonas Krikščanas, g. 1896 m. (po mirties), šaulys, tautininkas, Radviliškis, 1936–1941 m.

Pranciškus (Pranas) Liutkaitis, g. 1898 m. (po mirties), atsargos karininkas, šaulys, Marijampolės aps. Prienų m. 1919–1941 m.

Genovaitė Ona Mintautienė-Rukaitė, g. 1938 m., rėmėja, Kelmės aps. ir valsč. 1948–1953 m.

Juozapas (Juozas) Miškinis, g. 1895 m. (po mirties), policininkas, Telšių aps. Rietavas, 1921–1941 m.

Kazimiras (Kazys) Motekaitis (Motikaitis), g. 1915 m. (po mirties), sukiliimo dalyvis, Panevėžio aps. Pušaloto valsč. 1941–06–22–1941–06–28.

Jonas Muraškovas, Kuzmos, g. 1899 m. (po mirties), atsargos karininkas, šaulys, Trakų aps. Žiežmarių valsč. 1920–1941 m.

Apolonija Navickienė-Liektė, g. 1927 m., GULAGO politinių kalinių sukiliimo dalyvis, Vorkutos lageris, 1950–1956 m.

Antanas Novickas, g. 1918 m. (po mirties), sukiliimo dalyvis, Kaunas, 1941–06–22–1941–06–28.

Julija Paukštienė-Avižaitė, g. 1925 m., ryšininkė, Ukmergės aps. Kavarsko valsč. Algimanto apyg. Girininko, Liūto būriai 1946–1951 m.

Juozas Paukštis, g. 1928 m. (po mirties), partizanas, Alytaus aps. ir valsč. Dainavos apyg. Ždūkų rinktinės Margio tévonijos 1947–1951 m.

Mikas Paukštis, g. 1924 m. (po mirties), partizanas, Alytaus aps. Butrimonių valsč. Dainavos apyg. Šarūno būrys 1945–1947 m.

Jonas Pranaitis, g. 1912 m. (po mirties), atsargos karininkas, Šakiai, 1933–1948 m.

Atsiliepimus apie šiuos pretendentus galite siūsti adresu: Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija, Gedimino pr. 40/1, LT-01110 Vilnius. Teirautis tel. (8 5) 231 4157.

Komisijos pastaba. Sąrašas skelbiamas remiantis Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos darbo reglamento 8 punktu: „Pretendentai į kario savanorio ar laisvės kovų dalyvio teisinių statusą skelbiami spaudoje“.

2008 m. birželio 20 d.

Tremtinys

Nr. 23 (805)

7

Mano močiutė – trimetė tremtinė

(atkelta iš 5 psl.)

Mat siuntiniuose, be knygų, laikraščių, buvo ir lašinių, džiovintos lietuviškos duonos. Lietuviškais skanėstais pavaišindavome vietinius gyventojus.

Gyvenimas nestovėjo vietoje. Visi turėjo viltį grįžti į tévynę, todėl tuokėsi, gimdė vaikus.

Baisių dalykų nesinori priiminti. Per skaudu. Be to, mūsų šeimą išvežé per paskutiniuosius vežimus ir ne į pačią Šiaurę. Tačiau ypač būdavo baisu, kai mirdavo žmonės. Mirė vaikai, seneliai. Dažnai prieš akis iškyla vaikystėje matyti laidotuvų vaizdai. Žemos metu laidojas sniege, o atėjus vasarai laidojas į žemę, jeigu dar surasdavo. Prisimenu Kulitų šeimą. Jie turėjo daug vaikų. Kai mirė mažiausias, buvo žiema. Tėvas iš neobliuotų lentų sukalė karsotelį, perrišo virve ir užsidėjęs ant pečių nunešė į kalną. Kodėl jo niekas nelydėjo? Nežinau. Galt tuo metu žmonės buvo nusilpę, nusivylę...

Tačiau laukimas ir viltis, kad tuo tuoju viskas baigsis, padėjo išgyventi. Prisimenu 1953 metų kovo 5 dieną. Kaip ir kasdien atėjome į mokyklą. Buvo liepta išsirikuoti. Ant

sienos kabojo juodas audeklas su Stalino portretu. Mes pamatėme verkiančius mokytojus. Atsimenu, ir mes verkėme, nors nesupratome, kodėl. Mums paaškino: „Mirė mūsų vadas, mūsų tėvas“.

Tada atsirado dar daugiau vilties, laukti ir tikėtis buvo žymiai lengviau. Po Stalino mirties gyvenimo ir darbo sąlygos pagerėjo. Tremtiniai buvo reabilituojami. Kai kam buvo leista grįžti į Lietuvą. Sesuo Genovaitė su drauge pirmos išvyko į tévynę.

Laikas bėgo, žiemą keitė vasara. Vaikai augo, tévelių jėgos silpo... Téveliui Broniu Sidlauskui jau ir lazdelės prireikė. Atėjo 1956 metų vasara. Vieną dieną grįžo tétes iš darbo ir parsinešė leidimą grįžti namo. Per kelias dienas susiruošėme į LIETUVĄ. Kaip išvežé su keliais ryšulėliais, taip ir grįžome – tuščiomis rankomis į užimtus ir labai apleistus gimtuosius namus...

Kelionė į Lietuvą buvo malonesnė: plaukėme gražiu laivu iki Krasnojarsko, iš čia traukiniu tik savaite dardėjome iki Maskvos. Cia mūsų laukė traukinys Maskva–Vilnius. Po paros jau buvome Lietuvoje, kurios taip ilgėjo

mės, kuria didžiavomės.

Paklausta, kaip jaučiasi šiandieninėje Lietuvoje, dėl ko labiausiai pyksta, močiutė atsakė: „Aš myliu savo kraštą, didžiuojuosi, kad esu lietuvi. Didžiuojuosi savo téveliaus, kurie išsaugojo mus, kad galėtume sugrįžti į giminę. Didžiuojuosi, kad esu tremtinė. Manau, kad tremtis padėjo man išlikti žmogumi, būti lietuvi, neparsiduoti. Argiai galima pykti, jei turi daugiau nei kiti, išgyvenai ir sustiprėjai, kad galėtum gyventi? *

Kaip viskas paprasta: kenčiu, bet nepykstu, verkiu, bet nepikta, sužlugdyta, bet neturiu prieš. Paprasta? Ne, labai sudėtinga, nes reikia daug patirti, kad tai suvoktum. Kas belieka 21 amžiaus jaunimui? Atsisukti į praeitį ir ieškoti stiprybės. Tvirtėti padeda, taip rašoma knygose, išgyvenimai, atsiminimai, nuotraukose užfiksujos akimirkos...

Ačiū, močiute, kad esi. Ačiū, močiute, kad leidi prisiesti prie tavo praeities. Ačiū, proseneli Broniaus, prosenele Petronėlė, tetulės Genovaite, Aleksandra, dėdulė Jonutė, kad leidote Jus pažinti, jei ne realiai gyvenime, tai bent iš nuotraukų ir prisiminimų.

Skelbimai

Birželio 21 d. (šeštadienį)
11 val. Rumšiškių kultūros namuose išyks Lietuvos politinių kalinių bendrijos „Kolyma“ 20-asis suvažiavimas. Kviečiame dalyvauti visus Kolymos, Čiukotkos, „Dalstrojaus“ lageriuose bei tremtyje buvusių žmones, jų vaikus ir kitus šeimos narius, artimuosius, draugus. **10 val.** suvažiavimo dalyvių priėmimas ir registracija.

Iš Kauno bus galima nuvažiuoti autobusu, kuris išvyks **10 val.** nuo prekybos centro „Savas“ (Savanorių pr.). Pa-siteirauti tel. (8 45) 463 984 ir 8 660 97659 Vytauto.

Birželio 28 d. (šeštadienį) minėsime partizanų vado Juozo Vitkaus-Kazimieraičio 62-ąsias žūties metines. **10.30 val.** šv. Mišios už žuvusius Pietų Lietuvos partizanus Liškiavos bažnyčioje. **12 val.** apsilankyme Prano Aleksonio sodyboje prie Liškiavos ežero, kur buvo irenta paskutinė Kazimieraičio vadavietė. **12.30 val.** vyksime į Kazimieraičio žūties vietą Janavo kaime, prie Žaliamiskio. **14 val.** vaišinsimės Ricielių laisvalaikio salėje. Dainuojame patriotines ir liaudies dainas.

SL 289

Redaktorė - Jolita Navickienė
Redakcija:

Tremtinys

Aušra Šuopytė,
Dalia Maciukevičienė,
Vesta Milerienė

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214
 Indeksas 0117. El. paštas: tremtinys@erdves.lt, LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>
 Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sąsk. AB "Vilniaus bankas", kodas 70440, Nr. LT18 70440600 0425 8365.
 Spausdino spaustuvė UAB "Rinkos aikštė", Josvainių g. 41, Kėdainiai
 Ofsetinė spauda 2 sp. lankai. Tiražas 3890. Užs. Nr.

Redakcija pasiliauka teisę trumpinti ir redaguoti straipsnius, rankraščiai negrąžinami. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autoriaus nuomone.

ILSEKITĖS RAMYBĖJE

Juozas Viržonis

1927–2008

Gimė Jonavoje. Mokėsi Panevėžio berniukų gimnazijoje. 1944 m. išstojo į Lietuvos vietinę rinktinę. Ją išformavus, grįžo į gimnaziją. Dalyvavo Lietuvos laisvės armijos Gedimino būrio veikloje. 1945 m. karinio tribunolo nuteistas 10 m. kalėti Vorkutoje. 1958 m. grįžo į Lietuvą. Baigė suaugusiu vidurinę mokyklą. Okupuotoje tévynėje toliau mokytis jam nebuvo leista. Juozas išvyko į Vladimiro sr., ten 1961 m. baigė technikumą. Grįžo į Panevėžį, dirbo ir mokėsi Kauno politechnikos institute, ji baigė 1969 m. Dirbo Tiksliosios mechanikos gamykloje. Buvo 20 išradimų autorius. Nuo 1992 m. dėstė patentologiją KTU Panevėžio fakultete. Juozas buvo aktyvus visuomenininkas. 1997 m. subūrė Lietuvos vietinės rinktinės Panevėžio skyrių ir jam daug metų vadovavo. Pagal J. Viržonio scenarijų sukurtas dokumentinis istorinis filmas „Nežinoma kariuomenė“. 2004 m. išleista jo knyga „Už laisvę kovotojams – tokia lemčis“. J. Viržonis apdovanotas Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu, Lietuvos vietinės rinktinės Garbės kryžiumi. Jam suteiktas dimisijos kapitono laipsnis.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną Gražiną, sūnų Darių su šeima, mokinius ir bendražygius.

Lietuvos vietinės rinktinės Panevėžio skyrius

Kazys Miliauskas

1929–2008

Gimė Šemetaičių k., Papylės apyl., Akmenės aps. Mokėsi Šiaulių gimnazijoje. Dalyvavo pogrindinėje organizacijoje „Žalioji kolona“ ir leido laikrašteli „I laisvę“. 1948 m. buvo suimtas, kalėjo Magadane, dirbo urano rūdos kasyklose ir sodrinimo gamykloje. Tėvai su dvimi jaunesniais vaikais buvo ištremti į Krasnojarsko kraštą. 1957 m. Kazys grįžo į Lietuvą, apsigyveno Klaipėdoje. 1968 m. vedė nuo tremties išsislapsčią Adolfiną. Užaugino dukterį. Dirbo statybose apdailininku.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną ir dukterį.

LPKTS Klaipėdos filialas

Algimantas Makaravičius

1938–2008

Gimė Lazdijų r. Rimiečio k. ūkininkų šeimoje, auginusioje septynių vaikus. Algimantas buvo jauniausias. 1948 m. šeima buvo ištremta į Krasnojarsko kr. Chakasijos sr. Saralinskio r. Cibulos gyv. Tremtyje baigė vidurinę mokyklą. Grįžęs į Lietuvą mokėsi Kaune, medžio apdirbimo technikume. Tarnavo kariuomenėje. Grįžęs vedė. Vėliau gyveno Rusijoje, Velikij Novgorode.

Palaidotas Rusijoje, Velikij Novgorodo k. pinėse.

Adelė Smaižytė-Staražinskienė

1922–2008

Gimė Aleksandrijos mstl., Skuodo r., ūkininkų Barboros ir Leono šeimoje, auginusioje šešis vaikus. Tetos vyru žuvus lageryje, Adelė paliko namus ir išvyko į Kubiliškės k. padėti tetai. Ten ji ištakėjo už Alekso Veito. Vyrą suėmė. 1945 m. ją su vyro šeima ištremė į Komiją, Jusvinsko r. Po metų Adelė slapta grįžo į Lietuvą, bet greitai buvo susekta ir ištremta į Kemerovo sr., Kisišliovską. Vyras žuvo lageryje, Adelė po 16 metų grįžo į Lietuvą. 1962 m. ištekėjo antrą kartą.

Nuoširdžiai užjaučiame vyrą ir artimuosius.

LPKTS Klaipėdos filialas

Kaina 1,40 Lt

Lietuvos TV

Pirmadienis, birželio 23 d.

7.30 "Kai ateis katinas". Fant. komedija. 1963. Čekija. 9.15 Maskvos cirko žvaigždės. 10.35 2008 m. "Eurovizijos" I pusfinalis. 12.50 Europos futbolo čempionato ketvirtfinalio rungtynės (k.). 14.45 2008 m. "Eurovizijos" II pusfinalis. 17.00 "Adamsu šeimos vertybės". Fant. komedija. 1993. JAV. 18.45 "Nuogas ginklas 2/1. Baimės kvapas". Komedia. 1991. JAV. 20.25 "Perlas". 20.30 Panorama. 20.45 Gero ūpo! Finalas. Pertr.- 22.04 "Perlas".

Antradienis, birželio 24 d.

8.25 "Kiaušingalviai". Fant. komedija. 1993. JAV. 10.00 E. Sipavičiaus koncertas "Pėdsakas". 11.30 2008 m. "Eurovizijos" finalas. 14.10 Pavasarinių žiedai. 18.40 "Nuogas ginklas. Iš ypatingojo policijos skyriaus bylų". Komedia. 1988. JAV. 20.25 "Perlas". 20.30 Panorama. 20.45 Druskininkų kurorto šventė. Pertr.- 22.04 "Perlas".

Trečiadienis, birželio 25 d.

6.00 Labas rytas. 9.00 "Komisaras Reksas" (k.). 9.55 "Maiklos nuotykių gamtoje" (k.). 10.25 "Štai taip!" (k.). 10.55 Vertas milijono (k.). 11.45 (K)laidelė. 11.50 Dainų dainė 2008 (k.). 14.45 Disnéjaus valanda. 15.40 "Žalieji hektarai". Ser. 16.10 "Maiklos nuotykių gamtoje". Dok. 16.35 "Štai taip!" Ser. 17.05 "Komisaras Reksas". Ser. 18.00 Labas vakaras. 18.30 Žinios. 18.45 "Namelis prerijoje". Ser. 19.35 "Volkeris, Teksaso reindžeris". Ser. 20.25 "Perlas". 20.30 Panorama. 21.10 EURO 2008 studija. 21.34 "Perlas". 21.35 Europos futbolo čempionato pusfinalio rungtynės. Pertr.- EURO 2008 studija. 23.40 Vakaro žinios.

Ketvirtadienis, birželio 26 d.

6.00 Labas rytas. 9.00 "Komisaras Reksas" (k.). 9.55 "Namelis prerijoje" (k.). 10.55 "Močiučių bumas" (k.). 12.35 Klausimėlis (k.). 12.50 Europos futbolo čempionato pusfinalio rungtynės (k.). 14.45 Disnéjaus valanda. 15.40 "Žalieji hektarai". Ser. 16.10 "Maiklos nuotykių gamtoje". Dok. 16.35 "Štai taip!" Ser. 17.05 "Komisaras Reksas". Ser. 18.00 Labas vakaras. 18.30 Žinios. 18.45 "Namelis prerijoje". Ser. 19.35 "Volkeris, Teksaso reindžeris". Ser. 20.25 "Perlas". 20.30 Panorama. 21.10 EURO 2008 studija. 21.34 "Perlas". 21.35 Europos futbolo čempionato pusfinalio rungtynės. Pertr.- EURO 2008 studija. 23.40 Vakaro žinios. 23.55 "Olandijos karališkoi dinastija". Dok.

Penktadienis, birželio 27 d.

6.00 Labas rytas. 9.00 "Komisaras Reksas" (k.). 9.55 "Namelis prerijoje" (k.). 10.55 "Nepaisant pavojaus" (k.). 12.35 Aerodromas (k.). 12.50 Europos futbolo čempionato pusfinalio rungtynės (k.). 14.45 Disnéjaus valanda. 15.40 "Žalieji hektarai". Ser. 16.10 "Maiklos nuotykių gamtoje". Dok. 16.35 "Štai taip!" Ser. 17.05 "Komisaras Reksas". Ser. 18.00 Labas vakaras. 18.30 Žinios. 18.45 "Namelis prerijoje". Ser. 19.35 "Volkeris, Teksaso reindžeris". Ser. 20.25 "Perlas". 20.30 Panorama. 21.10 "Antis" koncertas. Pertr.- 22.04 "Perlas". 22.40 "Dvaras prie šaltojo upelio". Trileris. 2003. JAV, Kanada.

Šeštadienis, birželio 28 d.

8.00 Gimtoji žemė. 8.30 Bus švariau. 8.45 Animacija. 10.00 Tele bim-bam. 10.30 "Fliperis". Ser. 11.00 "Pasaulio paveldas". Dok. 12.00 "Trapecija". Drama. 1956. JAV. 14.00 "Sukaustyti viena grandine". Drama. 1958. JAV. 16.00 Žinios. 16.10 "Aukso versis". Ser. 17.05 "Paskutinė Šatobriano meilė". Drama. 2006. Prancūzija. 18.45 "Napoleonas". Ser. 20.25 "Perlas". 20.30 Panorama. 20.45 "Tuzinas auksinių". 21.00 Šventinis meilės dainų ir romansų koncertas. 23.35 "Pavojinga riba". Veiksmo trileris. 2001. Kanada.

Sekmadienis, birželio 29 d.

8.00 Šventadienio mintys. 8.30 Bus švariau. 8.45 Animacija. 10.00 Gustavo enciklopedija. 10.30 "Fliperis". Ser. 11.00 "Pasaulio paveldas". Dok. 12.00 Girių horizontai. 12.25 Vasara kaime. 12.30 "Niurnbergo procesas". Istorinė drama. 1961. JAV. 15.55 (K)laidelė. 16.00 Žinios. 16.10 "Aukso versis". Ser. 17.05 Atviro Lietuvos konkūrų čempionato Buddelei taurė. 19.05 Be pykčio. 19.45 Savaitė. 20.30 Panorama. 21.00 EURO 2008 studija. 21.35 Europos futbolo čempionato finalo rungtynės. Pertr.- EURO 2008 studija.

Televizijos programa

birželio 23–29 d.

TV3

Pirmadienis

5.55 "Teleparduotuvė". 6.10 "Tomas ir Hakas". JAV. 1995. Nuot. f. 7.50 "Ernestas stovylauja". JAV. 1987. Komedia. 9.30 "Vyras namuose". JAV. 1995. Komedia. 11.30 "Ir geri zombiai kartais supyksta". Australija, JAV. 2001. Komedia. 13.10 "Dručkiai". JAV. 1995. Komedia. 15.10 "Alioša Popovičius ir Slibinas Tugorius". Rusija. 2004. Anim. f. 16.40 "Netikra vienuolė". JAV. 1992. Nuot. komedia. 18.45 Žinios. 19.05 "Paparčio žiedų valdovė". 21.00 "Kometė. Susidūrimas". Didžioji Britanija. 2007. Drama. 23.00 "Chotabičius". Rusija. 2006. Komedia. 1.00 "Melas vardan tiesos" (k.).

Antradienis

5.45 "Teleparduotuvė". 6.00 "Pirmasis Dago filmas". JAV. 1999. Anim. f. 7.25 "Geležinis Vilis". JAV. 1994. Nuot. f. 9.35 "Trys bégliai". JAV. 1998. Komedia. 11.35 "Didžioji pieva". JAV. 1995. Nuot. komedia. 13.35 "Nuotakos tévas". JAV. 1991. Komedia. 15.45 "Slibinas Goriničius ir Dobrinia Nikitičius". Rusija. 2006. Anim. f. 17.00 "Anastasija". JAV. 1997. Anim. miuziklas. 18.45 Žinios. 19.05 "Taip arba Ne". 20.10 "Nidos vasa-ra". 22.10 "Amerikietiškas pyragas 3. Vestuvės". JAV, Vokietija. 2003. Komedia. 0.10 "Regéjimas". Didžioji Britanija, JAV. 2000. Trileris. 1.50 "Telejazz".

Trečiadienis

6.40 "Teleparduotuvė". 6.55 Animacija (k.). 7.55 "Meilės paslaplys". Ser. 8.55 "Meilės sūkuryje". Ser. 10.00 "Taip arba Ne" (k.). 11.00 "Nuotakos tévas" (k.). 13.05 "Zoro". Ser. 13.35 Animacija. 15.35 "Spaštuoose". Ser. 16.40 "Marina". Ser. 17.40 "Rožių karas". Ser. 18.45 Žinios. 19.10 "Ačiū Dievui, atėjai". 20.10 "Talentų medžioklė". 21.10 "Moterys meluoja geriau". Ser. 21.45 Vakaro žinios. 22.00 "Daktaras Hausas". Ser. 23.00 "Juodoji kaukė". Honkongas. 1996. Veiksmo f. 0.40 "Daktaras Hausas" (k.). 1.40 "Telejazz".

Ketvirtadienis

6.40 "Teleparduotuvė". 6.55 Animacija (k.). 7.55 "Meilės paslaplys". Ser. 8.55 "Meilės sūkuryje". Ser. 10.00 "Abipus sienos" (k.). 11.00 "Ko-meta. Susidūrimas" (k.). 13.05 "Zoro". Ser. 13.35 Animacija. 15.35 "Spaštuoose". Ser. 16.40 "Marina". Ser. 17.40 "Rožių karas". Ser. 18.45 Žinios. 19.10 "Ačiū Dievui, atėjai". 20.10 "Gelbėtojų stotis". 21.10 "Moterys meluoja geriau". Ser. 21.45 Vakaro žinios. 22.00 "Spec. būrys". Ser. 23.00 "Juodoji kaukė. Kaukių miestas". JAV, Honkongas. 2002. Veiksmo f. 1.00 "Spec. būrys" (k.). 2.00 "Telejazz".

Penktadienis

6.40 "Teleparduotuvė". 6.55 Animacija (k.). 7.55 "Meilės paslaplys". Ser. 8.55 "Meilės sūkuryje". Ser. 10.00 "Abipus sienos" (k.). 11.00 "Ko-meta. Susidūrimas" (k.). 13.05 "Zoro". Ser. 13.35 Animacija. 15.35 "Spaštuoose". Ser. 16.40 "Marina". Ser. 17.40 "Rožių karas". Ser. 18.45 Žinios. 19.10 "Ačiū Dievui, atėjai". 20.10 "Kietas tētušis". JAV. 1999. Komedia. 22.10 "Mano pusbrolis Vinis". JAV. 1992. Komedia. 0.40 "Žingsniai". JAV. 2003. Trileris. 2.20 "Tele-jazz".

Šeštadienis

6.25 "Teleparduotuvė". 6.40 Animacija. 8.30 "Seimas - tiesiogiai". 9.00 "Apie ūki ir bites". 9.30 Animacija. 10.00 "Gimusi laisva. Nauji nuotykių". JAV. 1996. Drama. 12.00 "Titulo paveldėtojai". Didžioji Britanija. 1993. Nuot. komedia. 14.00 "Juokingiausiai Amerikos namų vaizdeliai. Kvailumorama". 15.00 "Galiūnu superlygos varžybos Alytuje". 16.00 "Zoro. Špaga ir rožė". Ser. 17.05 "Dzin" (k.). 17.40 "Aiškiaregys". JAV. 2006. Krim. komedia. 18.45 Žinios. 19.05 "Išsipildymo akcijos 2007" labdaros koncertas. 23.00 "El Mariachi". Meksika, JAV. 1992. Veiksmo f. 0.30 "Nakvišos". JAV. 1992. Siaubo f. 10 "Telejazz".

Sekmadienis

6.25 "Teleparduotuvė". 6.40 Animacija. 9.00 "Brangioji, aš sumažinau vaikus". Ser. 10.00 "Skrajojanti klasiė". Vokietija. 2002. Nuot. f. 12.30 "Parazitas". JAV. 1997. Komedia. 14.00 "Tiesiog žavinga". JAV, Vokietija. 1999. Rom. komedia. 16.00 "Zoro. Špaga ir rožė". Ser. 17.05 "Dzin" (k.). 17.40 "Aiškiaregys". Ser. 18.45 Žinios. 19.00 "Pukusis šou". 21.00 "Sukeisti žudikai". JAV. 1998. Veiksmo f. 22.40 "Gyvenimo skonis". Ispanija. 2000. Komedia. 1.00 "Telejazz".

Baltijos TV

Pirmadienis

6.30 Televitrina. 6.45 "Juokingiausiai žmonės ir gyvūnai" (k.). 7.15 Animacija (k.). 8.05 "Meilės testamentas" (k.). 9.45 Su Palmira (k.). 10.45 "Išlaisvinti Vilį". Nuot. f. 1995. JAV. 12.35 "Nevien Janinoms ir Jonams...". 14.20 "Pinigu lietus". 15.40 Hiphopo šokių koncertas. 17.25 "Baimės faktorius III". 20.00 Žinios. 20.15 "Parama verslui - ateitis Lietuviui". 20.25 "Ikona". Trileris. 2005. JAV. 23.40 Amerikietiškos imtynės. 0.45 "Pinigu lietus". 2.00 "Bamba" (S).

Antradienis

6.20 Televitrina. 6.35 "Naktinė audra". Anim. pakata. 2005. Japonija. 8.30 "Baimės faktorius III" (k.). 10.55 Jaunimo šokių koncertas. 12.40 "Mes iš dziazo". Muzikinė komedija. 1983. Rusija. 14.20 "Pinigu lietus". 15.40 Animacija. 16.10 "Suns pasakojimas". Nuot. f. 2002. Italija. 18.10 Koncertas "Paparčio žiedo beieškant". 20.00 Žinios. 20.15 "Turkiškas gambitas". Nuot. drama. 2004. Rusija. 22.50 "Ragna". Siaubo f. 2006. Rusija. 0.45 "Pinigu lietus". 2.00 "Bamba" (S).

Trečiadienis

6.30 Vienam gale kablys (k.). 7.00 Televitrina. 7.20 "Sprendimai" (k.). 8.10 Animacija (k.). 9.00 "Sekundė iki katastrofos" (k.). 9.55 "Kol mirtis mus išskirs" (k.). 11.00 "Šuns pasakojimas" (k.). 12.20 "Klounas IV" (k.). 14.20 "Pinigu lietus". 15.40 Animacija. 16.30 "Smagiausios akimirkos". 17.00 "Sprendimai". Ser. 18.00 "Kol mirtis mus išskirs". Ser. 19.00 "Aš neturėjau likti gyvas II". 20.00 Žinios. 20.20 "Akistata su Lietuva". 20.35 "Klounas IV". Ser. 21.40 "Misija Deimantai". Nuot. trileris. 2002. Kanada, Pietų Afrika. 23.25 Žinios. 23.40 Amerikietiškos imtynės. 0.45 "Pinigu lietus". 2.00 "Bamba" (S).

Ketvirtadienis

6.30 Autopilotas (k.). 7.00 Televitrina. 7.20 "Sprendimai" (k.). 8.10 Animacija (k.). 9.00 "Aš neturėjau likti gyvas II" (k.). 9.55 "Kol mirtis mus išskirs" (k.). 11.00 "Misija Deimantai" (k.). 12.50 "Smagiausios akimirkos" (k.). 13.20 "Klounas IV" (k.). 14.20 "Pinigu lietus". 15.40 Animacija. 16.30 "Smagiausios akimirkos". 17.00 "Sprendimai". Ser. 18.00 "Kol mirtis mus išskirs". Ser. 19.00 "Baimės faktorius IV". 20.00 Žinios. 20.20 "Akistata su Lietuva". 20.35 "Klounas IV". Ser. 21.40 "Pasienio bliuzas". Det. trileris. 2003. Rusija, JAV. 23.30 Žinios. 23.45 "Juokingiausiai žmonės ir gyvūnai" (k.). 0.20 "Pinigu lietus". 1.35 "Bamba" (S).

Penktadienis

6.30 Statau namą (k.). 7.00 Televitrina. 7.20 "Sprendimai" (k.). 8.10 Animacija (k.). 9.00 "Baimės faktorius IV" (k.). 9.55 "Kol mirtis mus išskirs" (k.). 11.00 "Pasienio bliuzas" (k.). 12.45 "Smagiausios akimirkos" (k.). 13.20 "Klounas IV" (k.). 14.20 "Pinigu lietus". 15.40 Animacija. 16.30 "Smagiausios akimirkos". 17.00 "Sprendimai". Ser. 18.00 "Kol mirtis mus išskirs". Ser. 19.00 "Kvieskite auklę II". 20.00 Žinios. 20.20 "Ratu". 20.35 "Juokingiausiai žmonės ir gyvūnai". 21.10 Humoro vakaras. 22.50 Uogos. Žinios ir orai. 23.20 "Brolio sergėtoja". Krim. trileris. 2002. Kanada, JAV. 1.00 "Bamba" (S).

Šeštadienis

6.25 Roberto pusryčiai (k.). 6.55 Televitrina. 7.10 Sveikatai ir laimei (k.). 8.05 Tarp miesto ir kaimo (k.). 8.35 Animacija (k.). 9.30 "Zepter: Kulinarinė sargyba". 10.00 Šeštadienio rytas. 11.45 Namų darbai. 12.15 "Nepaaiškinami faktai V" (k.). 13.15 Humoro vakaras (k.). 15.05 "Smagiausios akimirkos" (k.). 15.55 "Sekundė iki katastrofos" (k.). 17.00 "Klounas IV" (k.).